

■ Полацк-2017

ВЯРТАЮЧЫ БЫЛУЮ СЛАВУ

Хутка пабачыць свет новая кніга твораў, прысвечаных самаму старажытнаму гораду Беларусі

Напярэдадні Дня беларускага пісьменства горад, які прымае свята, нібыта ажывае. Работа па падрыхтоўцы да прыёму гасцей, абмеркаванні праграмы, добраўпарадкаванні вуліц пачынаецца загодзя. Сёлета з асаблівым хваляваннем чакаюць свята людзі, для якіх Полацк — горад родны, блізкі. Стараюцца спланаваць свой працоўны графік, каб трапіць як на мага большую колькасць імпрэз, радуюцца будучым сустрэчам з землякамі і роднымі мясцінамі і, натуральна, самі рыхтуюць падарункі. Таму цалкам заканамерна, што перад святкаваннем 500-годдзя беларускага кнігадрукавання і Дня беларускага пісьменства так шмат намаганняў асоб, з'яднаных лёсам з Полацкам, скіравана на тое, каб свята стала сапраўды знакавым. Адзін з такіх твораў — Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ, пісьменнік, галоўны дырэктар міжнароднага вяшчання радыё «Беларусь», ураджэнец і ганаровы грамадзянін нашага самага старажытнага горада.

— *Навум Якаўлевіч, ведаю, што вы зноў выступілі ў якасці ўкладальніка кнігі, прысвечанай Полацкай зямлі, якая рыхтуецца да выхаду ў серыі «Беларусь літаратурная». Чым будзе адметны зборнік?*

— Так, у выдавецтве «Мастацкая літаратура» ўжо падрыхтаваны і днямі пабачыць свет зборнік «Сафійка, Полацк, родны край». І мне зноў выпаў гонар быць укладальнікам падобнага выдання. Дарэчы, менавіта кніга пра Полацк «Там, дзе вежы Сафій» 14 гадоў таму і распачала серыю. Тады, паводле канцэпцыі, мы пад адной вокладкай сабралі творы пісьменнікаў, якія лёсам і творчасцю звязаныя з Полацкам, прадставілі, напрыклад, такіх асоб, як Валянцін Лукша, Аляксандр Савіцкі, Уладзімір Арлоў і іншых. Новае выданне складалася па крыху іншым прынцыпе: прапануем чытачам прозу, вершы, тэматыкай звязаныя з Полацкам, а іх аўтарамі неабавязкова выступаюць полацкія палачане. Разам з творамі Яна Баршчэўскага змешчана проза Вацлава Ластоўскага, Змітрака Бядулі, паэзія Рыгора Барадзіна, Генадзя Бураўкіна і іншых. Вялікі артыкул пра полацкую гісторыю прапанаваў доктар філалагічных навук, прафесар Іван Саверчанка. Цэлы раздзел новага выдання прысвечаны скарыназнаўству і постаці нашага першадрукара. Тут падаюцца пераставарэнні скарынаўскіх тэкстаў, выкананыя Алесем Разанавым, нарыс Уладзіміра Караткевіча, кніга

Алега Лойкі, своеасаблівы полацкі літаратурны атлас стварыў Сяргей Панізік. Частка зборніка «Сафійка, Полацк, родны край» аддадзена творам сённяшніх літаратараў, якія жывуць у Полацку. Гэта сябры літаратурнага аб'яднання «Наддзвінне», дарэчы, аднаго з найстарэйшых у нашай краіне.

«Кніга «Сафійка, Полацк, родны край» зацікавіць не толькі тых чытачоў, якія жывуць у Полацку, але і ўсіх беларусаў. Далёка не кожнаму вядомыя многія факты, звязаныя з культурным жыццём і гісторыяй горада, тым, якое месца і значэнне ён мае ў літаратуры».

— *Падаецца, што гэтая кніга мае досыць вузкае кола чытачоў — найперш саміх палачан ці тых, хто ўжо захоплены самым старажытным горадам краіны...*

— Гэта не так. Думаю, кніга зацікавіць не толькі тых чытачоў, якія жывуць у Полацку, але і ўсіх беларусаў. Далёка не кожнаму вядомыя многія факты, звязаныя з культурным жыццём і гісторыяй горада, тым, якое месца і значэнне ён мае ў літаратуры. Канешне, 500-годдзе нашага кнігадрукавання — важная нагода, каб пра гэта раскажаць. Але не толькі выдавецкі праект



Фота Юлія ПРЭСЦІКА

знаёміць з выбітнымі землякамі. З Полацкам звязана жыццё многіх цікавых людзей, яны зрабілі вельмі шмат для горада і гэтых мясцінаў. Ды зноў жа не пра ўсіх асоб вядома шырокаму колу. Такім меркаваннем я кіраваўся, калі задумаў цыкл замалёвак «Палачане». Матэрыялы друкуюцца ў штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва». Мне ўдалося коратка раскажаць пра такіх цікавых палачан, як краязнаўцы Іван Дэйніс, Мікалай Маніс, былы дырэктар Полацкага гісторыка-культурнага запаведніка Мікалай Ільніцкі, былы рэктар Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта Эрнст Бабенка, аўтар знакамітай песні «Ручнікі», вядомы кампазітар Мікалай Пятрэнка.

— *Магчыма, парадзецца землякоў і сваёй новай кнігай паэзіі?*

— Сапраўды, рыхтуецца зборнік маіх выбраных вершаў. Выданне таксама павінна стаць пэўным падарункам для роднага горада. Будзе і яшчэ адзін кніжны сюрпрыз. Год таму мы разам з пісьменнікам, журналістам Зіновіем Прыгодзічам зладзілі вандровку па Полацку і Наваполацку. Вынікам яе стала яго кніга нарысаў. Першыя з гэтых твораў будуць надрукаваныя ў часопісе «Полымя», яны пабачаць свет і асобным выданнем. У праграме святкавання Дня беларускага пісьменства — многа прэзентацый, адметных імпрэз, якія ладзіць Мі-

ністэрства інфармацыі сумесна з Саюзам пісьменнікаў Беларусі. Гэта конкурс «Жывая класіка», міжнародны круглы стол, падчас якога будзе абмяркоўвацца не толькі ўклад Францыска Скарыны ў агульную кніжную культуру, але і многія аспекты, звязаныя з культурнай інтэграцыяй, гуманітарнымі пытаннямі, што хваляюць твораў. Безумоўна, важнай падзеяй у літаратурным жыцці Полаччыны стане ўручэнне мясцовым аўтарам прэміі імя Алеся Савіцкага, ганаровага грамадзяніна горада. Цырымонія пройдзе напярэдадні Дня беларускага пісьменства. Рашэнне аб заснаванні гэтай узнагароды было прынята два гады таму падчас удзелу літаратараў у «Полацкіх чытаннях». Упершыню прэмія была ўручана падчас адкрыцця памятнай дошкі на адной з бібліятэк горада, тады ж гэтай установе было нададзена імя Алеся Савіцкага. Прэмію атрымаў Віктар Карасёў, хто стане лаўрэатам сёлета — пакуль загадка для ўсіх.

— *Здаецца, пра Полацк мы і так ведаем досыць шмат — са школьных урокаў гісторыі, шматлікіх публікацый у СМІ, літаратурных твораў, навуковых даследаванняў. Ці варта яшчэ раз нагадаць шырокай грамадскасці пра яго мінуўшчыну?*

— Гораду трэба такое шырокае свята. Гэта зараз у школах праходзяць урокі радзімазнаўства, падчас якіх вучні даведваюцца пра гісторыю родных мясцін і знакавыя постачі, звязаныя з імі. У час майго дзяцінства, юнацтва такіх заняткаў, ведаў, уяўленняў не хапала. Думаю, што гэта толькі пачатак справы па вяртанні былой славы Полацку. На маю думку, горад заслугоўвае яркага вобразу, каб і яго жыхары, і беларусы ў цэлым маглі ганарыцца яго мінуўшчынай і сучаснасцю. Гаворка ідзе не толькі пра выбітных гістарычных дзеячаў, але і пра нашых сучаснікаў.

Марына ВЕСЯЛУХА.
vesialuha@zviazda.by

■ Во даюць!

З XXI стагоддзя — у эпоху вікінгаў

Студэнты гістфака БДУ знайшлі артэфакты эпохі вікінгаў

Размова ідзе пра тры мужчынскія ўпрыгожванні вікінгаў — «молаты Тора». Артэфакты былі знойдзены ў ходзе экспедыцыі Інстытута гісторыі НАН Беларусі ў археалагічным комплексе Кардон у Шумілінскім раёне. Яны датуюцца IX—X стагоддзямі нашай эры.



У экспедыцыі прынялі ўдзел 16 першакурснікаў гістарычнага факультэта БДУ. Кіраўніком археалагічнай практыкі выступіў загадчык навучальнай лабараторыі музейнай справы гістарычнага факультэта Віталь Сідаровіч. Па яго словах, раскопкі на гэтым месцы вядуцца параўнальна нядаўна. У Беларусі яшчэ не сустракалі «молатаў Тора», якія б цалкам захаваліся. Такія амулеты належалі радавым воінам-вікінгам, бо зроблены яны не з дарагога металу, а з жалеза. Такімі моднымі для таго часу атрыбутамі вікінгаў супрачапастаўлялі сябе хрысціянам. «Мяркую, археолагам у наступныя 100—150 гадоў на месцы гэтага паселішча работы яшчэ хопіць», — падкрэсліў Віталь Сідаровіч.

Экспедыцыя ў Шумілінскі раён была арганізавана другі раз. Археалагічны помнік «эпохі вікінгаў» увайшоў у топ-10 навуковых адкрыццяў за 2016 год па версіі Нацыянальнай акадэміі навук.

Надзея НІКАЛАЕВА.
nikalaeva@zviazda.by

■ За падзеяй

НА СПАТКАННЕ ДА МАКСІМА

40 гадоў таму фальварак Ракуцёўшчына стаў адметным месцам на літаратурнай карце Беларусі

Гэтыя маляўнічыя мясціны на Маладзечаншчыне нездарма прывабляюць сваёй паэтычнасцю і неймавернай чароўнасцю вольна не адно пакаленне беларускіх твораў. У Ракуцёўшчыне, дзе сёння знаходзіцца філіял Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, у 1911 годзе правёў лета паэт. Фальварак, што належаў Вацлаву Лычкоўскаму, дзядзьку Антона і Івана Луцкевічаў, стаўся для яго крыніцай натхнення, новых уражанняў, а час, праведзены тут у сям'і шляхціца, — магчыма, сустрэцца з роднай зямлёй, пагутарыць з беларусамі і палюбавацца прыродай.

Тут, на Маладзечаншчыне, Багдановічу добра пісалася, здаецца, што і сёння, у адноўленым доміку арандатара, які паўтарае той будынак, што паэт наймаў на сядзібе, можна адчуць неймаверную атмасферу творчага пошуку. Музейна-эфектыўнасць гэтых мясцін пачалася ў 1977 годзе, калі на ўспамін аб гасцяванні паэта ў фальварку было ўстаноўлена два валуны. Праз ч-



тыры гады непадалёк вырас «Максімаў сад», пасаджаны паэтамі, а ў 1994 годзе адчыніў дзверы для наведвальнікаў філіял Літаратурнага музея паэта «Фальварак Ракуцёўшчына».

Максімавы мясціны не могуць не зачароўваць. Тут шумяць дрэ-

вы, бруіцца крынічка, каля якой любіў бацьку час паэт, а самі будынікі музея нібыта пераносяць нас у часе на стагоддзе назад. Цалкам лагічна, што традыцыйным стала і літаратурна-музычнае свята «Ракуцёўскае лета», якое штогод ладзіцца ў фальварку. Яно і гэтымі



днямі прайшло на Маладзечаншчыне. Сюды традыцыйна завітваюць паэты, музыканты з розных куткоў Беларусі, гучаць беларускія песні, вершы. І гэта неабавязкова творы Максіма ці прысвечаны яму. Па завядзенні натхненне тут шукаюць

і мастакі — непадалёк ад цэнтральнай сцэны святкавання разгортаецца пляцоўка для пленэру.

Марына ВЕСЯЛУХА.
vesialuha@zviazda.by

Фота Кастуся ДРОБАВА

